

metsänhoitoyhdistys
PYHÄJOKILAAKSO

VIREYTTÄ METSÄÄN – NEUVONTAPROJEKTI

Loppuraportti ajalta 10.1.2005 - 28.2.2006

Jari Penttilä
projektineuvoja
21.3.2006

Sisällysluettelo:

1.TIIVISTELMÄ	2
2.HANKEORGANISAATIO	3
3.HANKKEEN TAUSTA	4
4.HANKKEEN TAVOITTEET	4
4.1 Laadulliset tavoitteet	5
4.2 Määrätavoitteet	5
5.HANKKEEN TOIMINTA JA TULOKSET	5
5.1 SYITÄ METSÄNHOITOTÖIDEN LAIMINLYÖMISEEN	6
5.1.1 Metsänomistajaryhmien erittely lähestymistavan valintaa varten	7
5.2 YHTEYDENOTOT	7
5.3 TILAKÄYNNIT	7
5.4 RYHMÄNEUVONTA JA JULKINEN TIEDOTUS	8
5.5 PROJEKTIN MÄÄRÄLLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	10
6. PROJEKTINEUVONNAN TULOSTEN ARVIOINTIA	12
6.1. ONNISTUMISET	12
6.2 ONGELMAT	13
7. RAHOITUS	14
8.LOPPUPÄÄTELMÄT	15

LIITTEET:

projektipäiväkirja
toimenpide-ehdotus malli
valokuvia

1. TIIVISTELMÄ

Vireyttä metsään-hanke on ollut käynnissä Metsänhoitoyhdistys Pyhäjokilaakson toimialueella Oulaisten, Pyhäjoen, Vihannin ja Merijärven kunnissa 10.1.2005-28.2.2006 välisenä aikana. Hanke käynnistettiin alueen ns. nukkuvien metsänomistajien informoimista ja opastusta varten ja passiivisten metsätilojen saattamiseksi metsänhoidon ja metsätalouden piiriin. Projektissa on innostettu metsänomistajia hoitamaan ja hyödyntämään metsiään täsmätiedotuksen, henkilökohtaisten neuvontakäyntien ja koulutustapahtumien avulla.

2. HANKEORGANISAATIO

Hankkeen hallinnoija:

Metsänhoitoyhdistys Pyhäjokilaakso

Hankkeen toimialue

Metsänhoitoyhdistys Pyhäjokilaakson toimialue eli Oulaisten, Pyhäjoen, Merijärven ja Vihannin Kunnat

Hankkeen johtaja:

Toiminnanjohtaja Martti Hyvärinen

Hankkeen rahoittajat:

Pohjois Pohjanmaan TE-keskus

Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto EMOTR

Oulaisten, Vihannin, Pyhäjoen ja Merijärven kunnat

Metsänhoitoyhdistys Pyhäjokilaakso

Hankkeen vetäjä:

Projektineuvoja Jari Penttilä

Tehtävät: Hankkeen käytännön toteutus ja tiedotus

Hankkeen ohjausryhmän kokoonpano:

Pj. Heikki Mehtälä
Siht. Jari Penttilä
Martti Hyvärinen
Keijo Pylväs
Maria Isolahti
Markku Mehtälä

Mhy Pyhäjokilaakso
Projektineuvoja
Mhy Pyhäjokilaakso
Oulaisten kaupunki
Metsätalouden työohjelma
Metsäkeskus Poh.-pohjanmaa

Tehtävät: Projektin toiminnan ohjaaminen tavoitteiden saavuttamiseksi. Neuvonta ja ohjeistus vastaantulevissa kysymyksissä. Väliraporttien ja maksatushakemusten hyväksyminen.

Projektityöryhmän kokoonpano(Mhy Pyhäjokilaakso):

Jari Penttilä
Martti Hyvärinen
Tarja Pääkkö

Projektineuvoja
Toiminnanjohtaja
Toimistonhoitaja

Tehtävät: Väliton ohjaaminen projektin tehtävissä, osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, projektineuvojan avustaminen.

3. HANKKEEN TAUSTA

Neuvontaprojekti koettiin tarpeelliseksi Metsänhoitoyhdistys pyhäjokilaakson toimialueella, koska joka viides metsänomistaja ei ryhdy toimenpiteisiin, vaikka tilalla olisi hakkuumahdollisuuksia ja kiireellisiäkin hoitorästejä. Nämä 'nukkuvat' metsänomistajat ovat vieraantuneet metsästään, eivätkä tunnista metsänhoitotöiden tarpeita tai tiedosta metsätaloustoimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia, osaa eivät metsäasiat vain kiinnosta. Monien Metsänhoitoyhdistys pyhäjokilaakson alueella sijaitsevien passiivisten tilojen puusto painottuu voimakkaasti nuoriin metsiin. Koska hoitotöiden tarve on mittava ja kiireellinen, näiden tilojen omistajien tavoittaminen ja aktivoiminen tehokkaalla tiedotuksella on tärkeää alueen metsien tulevaisuudelle ja yksityismetsätalouden kannattavuudelle. Metsien hoito ja metsätalouskäyttö tuottaa hyötyä paitsi metsänomistajalle itselleen, myös lähialueen elinkeinoelämälle ja koko metsäteollisuudelle lisäämällä työpaikkoja ja puuvirtoja.

4. TAVOITTEET

Vireyttä metsään - hankkeen ajatuksena on ollut innostaa metsänomistajia hoitamaan ja käyttämään metsiään järjestämällä neuvontaa, kursseja ja maksuttomia tilakäyntejä, joiden yhteydessä metsänhoidon tarpeet ja puunkorjuumahdollisuudet selviävät metsänomistajalle ja hän saa tarvittavat työkalut metsäpäästösten tekemiseen. Käytännöllisen tiedon avulla metsänomistaja voi tehdä ratkaisuja metsäasioissa ja parantaa metsänsä tuottavuutta. Projektineuvonta haluttiin kohdistaa erityisesti sellaisiin metsänomistajiin, joiden tiloilla ei ole metsänhoitoyhdistyksen tietojen mukaan viime vuosina harjoitettu metsätaloutta.

Tavoitteena oli ensin selvittää ja valita metsänkäytössään passiiviset tilat tiedotuksen kohderyhmäksi. Tämän jälkeen haluttiin tutkia kohderyhmän rakennetta ja pohtia syitä passiivisuuteen sekä metsätoimintaa jarruttavat tekijät ja tiedontarpeet, jotta voidaan valita tehokkain ja toimivin tapa lähestyä heitä metsäneuvonnalla. Metsänhoidollisen toimenpidetarpeen selvittämisen lisäksi haluttiin metsänomistajan halutessa selvittää suositeltujen toimenpiteiden tuotot ja kustannukset ja tarvittaessa auttaa metsänomistajaa eteenpäin hoitotöiden ja hakkuiden järjestelyissä ja toteutuksessa.

4.1 Laadulliset tavoitteet:

1. Selvittää alueen passiiviset metsätilat ja hankkia tietoa passiivisuuden syistä
2. Tavoittaa passiiviset metsänomistajat tiedotuksen piiriin
3. Selvittää heidän metsiensä hoidon tila ja tarvittavat metsätaloudelliset toimenpidetarpeet
4. Selvittää passiivisten metsänomistajien em. perikuntien päätöksenteon ongelmakohtia ja pyrkiä ratkaisemaan niitä.
5. Opastaa kyseisiä tiloja hakkuu- ja hoitotöissä
6. Säilyttää Nykyisiä ja luoda uusia työpaikkoja hoitotöiden kautta metsissä.
7. Parantaa tilojen ja koko alueen metsätalouden tuottavuutta ja maaseudun elinvoimaisuutta sekä asuinympäristön viihtyisyyttä.

4.2 Määrätavoitteet:

- Tavoittaa 250 metsänomistajaa henk.koht. neuvonnan piiriin
- Selvittää 150 passiivisen metsänomistajan metsien hoidon tila
- Saada 10 000 kuutiometriä lisää myyntipuuta vuosittain markkinoille
- Saada 5000 kuutiometriä lisää energiapuuta markkinoille vuodessa
- Saada 150 hehtaaria nuoria metsiä hoidon piiriin vuodessa

5. TOIMINTA JA TULOKSET

Asiakasrekisteristä selvitettiin että metsänomistajia, jotka eivät ole vuosiin tehneet metsätaloudellisia toimenpiteitä metsässään, on Metsänhoitoyhdistys Pyhäjokilaakson toimialueen metsänomistajista 19% eli noin joka viides. Vireyttä metsään-projektiin liittyvät alkuselvitykset osoittivat odotetusti että metsään liittyvä aktiivisuus vähenee tilakoon pienetessä ja asuinpaikan ja metsän välisen etäisyyden kasvaessa. Ikääntyminen ja metsän jääminen leskelle vaikuttavat samansuuntaisesti. Myös tilan omistuksen jakautuminen perikunnille vähentää metsänhoidollista aktiivisuutta. Metsänkäytössään passiivisista metsänomistajista 22% on perikuntia.

5.1 SYITÄ METSÄNHOITOTÖIDEN LAIMINLYÖMISEEN

Metsänhoitoyhdistys uskoo metsänomistajien passiivisuuden johtuvan pääasiassa tiedon puutteesta. Tilasta kertova metsäsuunnitelmatieto voi puuttua tai olla vanhentunutta, asuinpaikka kaukana omasta metsästä ja aikaa vähän. Ilman selkeitä käytännön tietoja metsäasiat tuntuvat epämääräisiltä ja vaikeilta ja ne tulee helposti lykättyä tulevaisuuteen. Epäsopu usean omistajan välillä voi myös estää kaiken metsätaloustoiminnan tilalla.

Usein ei täysin ymmärretä että metsää on kehityskaarensa eri vaiheissa hakattava sopivasti kasvukunnon ylläpitämiseksi, vaikka rahantarvetta ei olisikaan.

Kasvatusharvennettu, oikeassa tiheydessä kasvava metsä tuottaa 50% enemmän hakkuutuloja kuin hoitamaton, koska rungot kasvavat tilaa saadessaan nopeammin ja järeämmiksi ja arvokas tukkiosuus kasvaa

5.1.1 Metsänomistajaryhmien erittely kohdennetun lähestymistavan valintaa varten

Lesket ja perijät (kaupunkilaismetsänomistajat, naismetsänomistajat)

-Syy passiivisuuteen voi olla metsänhoidollisen tiedon ja kiinnostuksen puute, korkea ikä, metsätilan kaukaisuus asuinpaikasta, kemera - tiedon puutteellisuus ym.

Tärkeää mhy:n edunvalvontaroolin esiintuominen, tiedottaminen toimenpidetarpeesta sekä metsänhoidollisista ja taloudellisista vaikutuksista, palvelusopimus, kurssit tärkeitä.

Kuolinpesät, perikunnat

-Ei ole päätetty metsätilan hoidon tavoitteista tai tavoitteista erimielisyyttä, ei ole valtuutettua asiainhoitajaa. Maantieteellinen hajaantuminen. Tulehtuneet ihmissuhteet

Tiedotuksella ongelmakohdat ja tavoitteet selville, yksi ihminen edustamaan perikuntaa valtakirjalla, palvelusopimus, tiedotuskirje lähetettävä kaikille osakkaille vaikka asiainhoitaja olisikin valittu, koska aloite voi tulla muiltakin osakkailta. Mahdollisuuksina riitatapauksissa esim. halkominen, lunastaminen yhdelle osakkaista tai tilan myynti ulkopuoliselle. Verotuksessa kannattavaa muuttaminen yhtymäksi.

Hakattavan puuston loputtua passiivoituneet

-Tila hakattu läpi ja jäljellä vain laadultaan vaihtelevia taimikoita ja kitumaita. Ei kiinnostusta metsätilaa kohtaan, koska toimenpiteet tietäisivät kuluja

Metsänomistaja on saatava ymmärtämään metsänsä taantuva kehitys ja esim. taimikon perustamis-, ja hoitotöiden ja niiden laiminlyömisestä vaikutus puuston myöhempään kehitykseen (taloudellinen, maisemallinen ja sukupolvien mittainen vastuun näkökulma). Metsänparannustöiden tarpeen ja vaikutuksien esittely ja metsänomistajan vakuuttaminen siitä että hoitotyö ei ole rahanreikä vaan hyvää korkoa kasvava sijoitus

5.2. YHTEYDENOTOT

Metsänhoitoyhdistyksen asiakasrekisteristä valittiin 250 kpl passiivisia metsänomistajia. Alussa valittiin kohderyhmäksi pinta-alaltaan yli 20 hehtaarin tilat. Nämä metsänomistajat jaettiin vielä lähestymistä varten ryhmiin metsän sijaintikunnan mukaan. Lisäksi isoissa kaupunkikeskuksissa kuten Oulussa ja Helsingissä asuvista tehtiin omat ryhmänsä suunniteltuja kaupunkilaismetsänomistajien lähineuvontapäiviä varten. Yhdelle ryhmälle kerrallaan lähetettiin postitse Projektineuvonnasta ja hoidontarvekartoituksesta tiedottava asiakaskirje, jonka liitteenä oli värikartta metsätilasta. Kunnittaisella ryhmäjaolla haluttiin välttää myöhemmin sovittavien metsäkäyntien yhteydessä 'ristinajelu' eri kunnissa. Asiakaskirjeessä kerrottiin lyhyesti metsänhoitoyhdistyksen roolista metsänomistajan edunvalvojana, metsänhoitotöiden tärkeydestä ylipäättään sekä alkavasta maksuttomasta tilakäyntitoiminnasta. Kirjeessä kehoitettiin metsänomistajaa myös ottamaan yhteyttä projektihenkilöön tilakäynnin sopimiseksi. Yhteydenottoja asiakaskirjeet aiheuttivat vähän, mutta myöhemmin asiakkaalle soitettaessa hän tunsikin asian jo kirjeestä ja oli usein jo pohtinut asiaa alustavasti, joten siltä pohjalta oli helppo edetä keskustelussa. Viikon, parin päästä postituksesta kirjeen saanutta ryhmää siis lähestyttiin puhelimitse ja yritettiin selvittää asiakkaan tavoitteet metsänsä hoidon suhteen sekä markkinoida tilakäynti. Asiakas pyrittiin mahdollisuuksien mukaan saamaan mukaan metsäkäynnille tiedotuksen perillemenon tehostamiseksi. Jos kuitenkin metsänomistaja ei päässyt tai halunnut lähteä mukaan maastoon, tehtiin tilakäynti itsenäisesti ja asiakkaalle lähetettiin postissa kartoilla varustettu kirjallinen hoitoesitys metsätilasta.

5.3 TILAKÄYNNIT

Tilakäynnit olivat projektitoiminnan keskeisimpiä tapahtumia. Asiakkaan tilasta hankittiin mahdollisesti jo olemassa oleva metsikkökuviokartta, jonka mukaan käytiin jokaisella metsikkökuviolla toteamassa puuston tila ja hoidon tarve, mikäli valmista kuviointia ei ollut käytettävissä, se tehtiin ilmakuvalla ennakkokuviointina, jota sitten tarkennettiin maastossa. Metsänomistajan kanssa käytiin joka kuvion osalta läpi metsänhoitosuosituksen mukaiset tarvittavat toimenpiteet ja todettiin mihin nämä suositukset kulloisessakin puustossa perustuvat ja mitä niiden suorittaminen tai toteuttamatta jättäminen tarkoittaisivat puuston kehitykselle. Myös pohdittiin toimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia kuten hakkuiden tuottoa ja erilaisten

työmuotojen kustannuksia. Maastokäynnin yhteydessä käytiin muutenkin laajasti läpi erilaisia metsänhoitoon ja metsätalouteen liittyviä asioita ja metsänomistajaa askarruttavia kysymyksiä. Tavallisesti metsänomistajaa kiinnostaa varsinkin puun markkinahintatilanne ja hoitohakkuun tuotto sekä töiden käytännön toteutus. Tarkoituksena oli saada neuvottava asiakas innostumaan tilansa hoitoon, niin, ettei metsä enää jatkossa jäisi hoidon ulkopuolelle, vaan metsänomistaja osaisi etsiä neuvontaa ja toteutusapua töihin vaikkapa Metsänhoitoyhdistykseltä. Monessa tapauksessa metsänomistaja innostuikin metsäkäynnin seurauksena hoitotöihin, koska hän tiedosti omin silmin hoitamattomuuden seuraukset ja sai tietoa saavutettavista hyödyistä. Perikunnat olivat usein kokonaisuudessaan mukana, jolloin yksimielisyys saavutettiin monta kertaa jo metsässä ja hoitotyöt pantiin vireille. Neuvonnan seurauksena liikkeelle lähteneiden hoitotöiden tarkemmat puunmyyntisuunnitelmat ja puukaupan järjestelyt tehtiin aluevastaavien toimihenkilöiden normaalina työnä. Neuvonnan vaikutuksia tarkkailtaessa havaittiin että yhteisomistustapauksessa kaikkien osakkaiden läsnäolo metsässä moninkertaisti suositusten toteutustodennäköisyyden. Tämä saattaa johtua siitä että aloite toimenpiteille tuli ulkoiselta taholta ja osakaat olivat tekemässä ratkaisua tasaveroisin, joten mitään epäilyksiä toistensa vaikuttimista ei päässyt syntymään.

5.4 RYHMÄNEUVONTA JA JULKINEN TIEDOTUS

Projektista tiedotettiin toistuvasti paikallislehdissä ja Metsänhoitoyhdistyksen omassa Metsäviesti-lehdessä. Normaalien, toimittajien kirjoittamien lehtiartikkelien lisäksi ostettiin kokeilumielessä projektille mm. sivun verran mainostilaa pyhäjokiseutulehdessä ja toteutettiin mainosluonteinen esittelyartikkeli. Kaikkiaan lehtijuttuja on tehty 8 kappaletta. Lisäksi paikallislehdissä oli erilaisia ilmoituksia projektin tapahtumista. Lehdissä tiedotus lisäsi projektin tunnettuutta ja toi yhteydenottoja myös rajatun passiivisten metsänomistajien kohderyhmän ulkopuolelta.

Projektista kertovat lehtiartikkelit:

04.2.2005 Pyhäjokiseutu
 09.2.2005 Pyhäjokiseutu
 10.2.2005 Metsäviesti
 02.6.2005 Oulun Eteläinen
 16.6.2005 Rapusanomat
 07.9.2005 Pyhäjokiseutu
 22.9.2005 Metsäviesti
 6.11.2005 Pyhäjokiseutu

Projektissa toteutettiin ryhmäneuvontaa erilaisten kurssien, ja koulutusten sekä ryhmätilaisuuksien yhteydessä. Tyypillisesti nukkuvien metsänomistajien

kohderyhmälle meni tapahtumista myös henkilökohtainen kirje, mutta lehti-ilmoituksen perusteella tapahtumiin osallistui myös muita metsänomistajia. Metsäntutkimuslaitoksen lannoituskoealueelle Sieviin tehtiin kesäinen linja-autoretki, järjestettiin metsänomistajien sukupolvenvaihdos-kurssi, Naisten metsäpäivä, metsätaitokilpailu ja avoimet ovet-tapahtumia. Pyhäjoki-messuilla pidettiin messupistettä. Koululaisille järjestettiin erilaisia metsänhoitoon liittyviä rastikoulutuksia ja tapahtumapolkuja mm. metsänuudistamisesta, metsurityölajeista motohakkuusta ja puulajeista.

Projektissa toteutettu ryhmäneuvonta:

19.4.-20.4.2005 **Rastikoulutusta koululaisille**, aiheena metsänuudistaminen istuttamalla. Jauhinkankaan, Piipsjärven, Juho oksan ja Petäjäskosken koulut, kahden päivän aikana 190 oppilasta.

10.5.2005 **Mhy:n avoimien ovien päivä** maastokohteella, Oulainen, Osallistujia 198 kpl.

30.5.2005 **Koululaisten rastikoulutus**, Merijärvi, Oppilaita 30 kpl.

1.6.2005 **Metsänomistajien kesäretki** Metlan metsänlannoituskoealueelle, Sievi, Osallistujia 17 kpl.

27.6.2005 **Metsänomistajien kesäkurssi**, Merijärvi, Osallistujia 16 kpl

18.8.2005 **Kaupunkilaismetsänomistajien lähineuvontapäivä**, Oulu, Kävijöitä 8 kpl

7.9.2005 **Metsätaitokilpailut**, Matkaniva, Osallistujia 15 kpl

8.9.2005 **Koululaisten rastikoulutus**, aiheena metsurityölajit, Vihanti, Oppilaita 60 kpl.

10.9.2005 **Pyhäjoki-messut**, Pyhäjoki, Messupisteessä vieraili kävijöitä 107 kpl

23.9.2005 **Yläasteen oppilaiden metsäpolku**, aiheena motokorjuu ja työmaaturvallisuus, sekä metsäkoneenkuljettajan ammattikoulutus, Oulainen, Oppilaita 276 kpl.

23.11.2005 **Kaupunkilaismetsänomistajien lähineuvontapäivä**, Helsinki, Kävijöitä 6 kpl.

Projektineuvojan saama koulutus:

Voidakseen tarjota neuvonnassa uusinta ja oikeaa tietoa, osallistui projektineuvoja projektin keston aikana useaan mhy:n toimihenkilöille tarkoitettuun koulutukseen.

Oulu 22.-23.2.2005 **Mhy:n toimihenkilöpäivät:**
Metsänomistajain liitto

Kuusamo 3-4.3.2005 **Mhy:n uusien toimihenkilöiden
työhönperehdyttämiskoulutus:**
Metsänomistajain liitto

Ylivieska, Oulu 15.3-24.8.2005 **Hyvän metsänhoidon koulutus:**
Oulun seudun ammattikorkeakoulu, Metsäkeskus

Helsinki 22.11.2005 **Metsätilan sukupolvenvaihdos-kurssi:**
Tapio

Oulunsalo 20.1. 2005 **Metsänhoitoyhdistyksen metsäverokoulutus:**
Metsänomistajain liitto

Projektissa tuotettu materiaali:

Projektiesite
Käyntikortit
Lehdistöselonteot
power-point esitys
Tiedote mhy:n internet sivuilla

5.5 PROJEKTIN MÄÄRÄLLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Määrätavoitteet:

Tavoite:

-Tavoittaa 250 metsänomistajaa henk.koht. neuvonnan piiriin

Tulos:

Lähestyttiin metsänhoidosta tiedottavalla asiakaskirjeellä 244 metsänomistajaa.
Heille toimitettiin samalla tilakartat metsäomaisuudestaan.

Tavoite:

- Selvittää 150 passiivisen metsänomistajan metsien hoidon tila.

Tulos:

Keskusteltiin puhelimitse 117 metsänomistajan kanssa heidän metsänsä tilanteesta, samalla pyrittiin sopimaan maksuttomasta metsäkäynnistä.

Toteutettiin 99 kpl tilakäyntejä, joiden yhteydessä tilan hoidontarpeet ja hakkuumahdollisuudet selvitettiin kuvioittain. 52 tapauksessa metsänomistaja on ollut mukana tilakäynnillä. Asiakkaille on toimitettu tilakäynnistä myös kirjallinen toimenpide esitys karttoineen.

Tavoite:

- Saada 10 000 kuutiometriä lisää myyntipuuta vuosittain markkinoille

Tulos: Toimenpide-esityksissä suositeltujen hakkuiden kokonaiskertymä on 45195 kuutiometriä. Tähän mennessä tästä määrästä on tullut konkreettisesti markkinoille 9391 kuutiometriä. Lisää suunnitelmia tulee siirtymään toteutukseen pikku hiljaa.

Tavoite:

- Saada 5000 kuutiometriä lisää energiapuuta markkinoille vuodessa

Tulos:

-Tähän mennessä markkinoille on tullut 1000 kuutiometriä energiapuuta

Tavoite:

- Saada 150 hehtaaria nuoria metsiä hoidon piiriin vuodessa

Tulos:

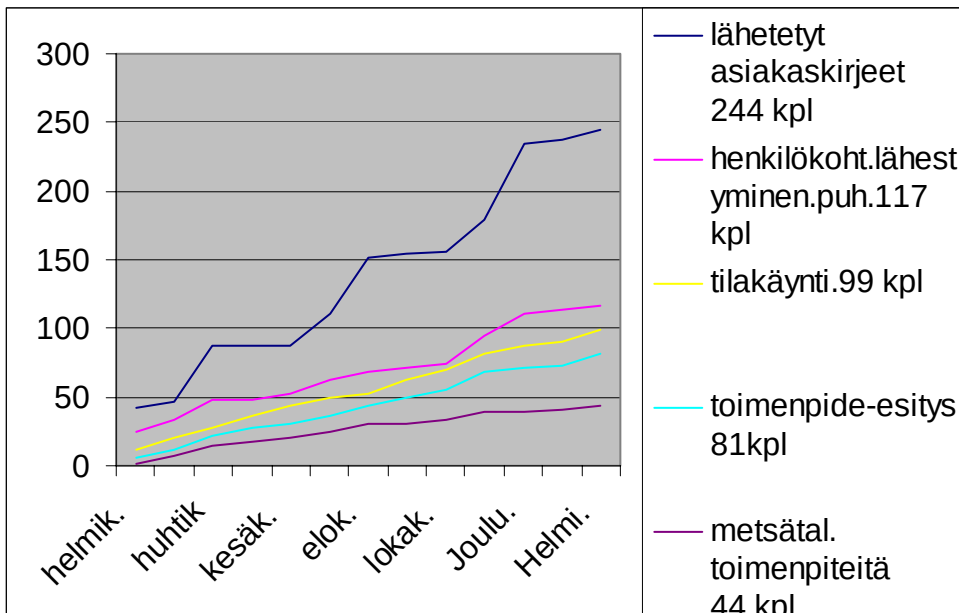
-Kirjallisissa toimenpide ehdotuksissa on suositeltu hoidettavaksi kaikkiaan 818,4 hehtaaria passiivista metsämaata. Tähän mennessä metsätaloudellisten toimenpiteiden piiriin on tullut 157,7 ha, josta nuoria metsiä 52,4 ha. Toteutukseen tulevat määrät lisääntyvät kun aika kuluu eteenpäin.

Muita tuloksia:

Henkilökohtaista suullista metsäneuvontaa on annettu metsäkäyntien yhteydessä 52 metsänomistajalle yhteensä 182 tuntia. Ryhmäneuvonnan piirissä on ollut tilaisuuksien ja tapahtumien yhteydessä 988 ihmistä. Aikaa ryhmäneuvontaan on käytetty 37 tuntia. Neuvonnasta johtuvia metsätaloudellisia toimenpiteitä on lähtenyt tällä hetkellä liikkeelle 44 kpl.

Vireyttä metsään-projektin neuvontatuloksia pinta-aloina				
ha		Suositukset		Toteutunut tähän mennessä
		kaikkiaan	hetitoteutettava rästitöitä	hoidon piirissä jatkossa
Suosittelujen metsäpinta ala	2175	817,6	1357,4	151,7
Taimikoita	217,5	41,4	176,1	5
Nuoria kasvatusmetsiä	652,5	218,3	434,2	45,4
Varttuneita kasvatusmetsiä	1087,5	355,2	732,3	58,8
Uudistettavia metsiä	217,5	202,7	(Uudist+taim.hoit.)202,7	44,5

Muutamien keskeisten määrätulosten kumuloituminen ajallisesti

6. PROJEKTINEUVONNAN TULOSTEN ARVIOINTIA

6.1. ONNISTUMISET

Vireyttä metsään-projektin yhteydessä on annettu neuvontaa kohdennetusti sellaiselle metsänomistajaryhmälle, joka on normaalisti ammattimaisen metsäneuvonnan ulkopuolella. Kuitenkin tämän omistajaryhmän metsissä on suuri hoitotöiden ja hakkuiden tarve, mikä toteuttamattomana johtaa puuston kunnon ja taloudellisen tuottokyvyn laskuun. Ohjaamalla neuvonta juuri näille 'nukkuville' metsänomistajille on pystytty tarjoamaan heille ratkaisun avaimet eli tarvittava tieto ja työkalut metsänsä kannalta tärkeiden ratkaisujen tekemiseen, tämä on monessa tapauksessa jo johtanut kohdetiloilla konkreettisiin seurauksiin ja saanut aikaan ennen passiivisten alueitten siirtymisen aktiivisen metsätalouden ja ammattimaisen metsäneuvonnan piiriin. Parissa tapauksessa neuvonta on johtanut koko metsätilan myyntiin aktiiviselle toimijalle. On odotettavissa että monien neuvontaa saaneiden lopullinen herääminen käytännön toimenpiteisiin kestää kauan eikä välttämättä tapahdu projektin keston aikana. Ajan kulumisen kerryttää näkyviä tuloksia pikku hiljaa. Projektista kertovat lehtijutut ovat ilmestyneet tasaisin välein ja pitäneet asian ihmisten mielissä. Artikkeleissa on seurattu projektin vaiheita ja etenemistä mm. toteutuneiden esimerkkityömaiden avulla.

Toteutetut ryhmäneuvontatilaisuudet ovat kiinnostaneet kohderyhmää ja täyttäneet hyvin metsänomistajilla olevia tiedontarpeita.

Monet metsänomistajat ovat projektineuvonnan seurauksena myös huomanneet Metsänhoitoyhdistyksen roolin edunvalvojanaan ja oppineet etsimään tietoa sieltä sekä käyttämään oman aluetoimihenkilönsä palveluja hyväkseen metsätaloudessaan. Metsätalouden harjoittamisen yleistä julkikuvaa neuvonnan piirissä olevien mielessä on pystytty parantamaan ja ihmiset on saatu ymmärtämään esim. että hakkuita ei suoriteta vain kulloisenkin rahantarpeen vuoksi, vaan ne ovat välttämättömiä talousmetsän kehitykselle.

Hoitosuositusten piirissä tähän mennessä ollutta metsämaata tulee jatkossa toimenpiteiden piiriin tasaisesti. On kuitenkin todennäköistä että kaikista hoitosuosituksista toteutuu vain noin kolmannes ennen kuin metsä ohittaa saavutettavan hyödyn kannalta optimaalisen vaiheen, nämä toteutukset ja hoidon piiriin siirtyvät alueet vastaavat jatkuvaksi työllisyysvaikutukseksi muutettuna kuitenkin noin kolmen henkilön työpanosta vuosittain.

6.2 ONGELMAT

Projektin käyttöön myönnettyjä varoja ei onnistuttu riittävästi käyttämään hyväksi toiminnassa, vaan puolet jäi käyttämättä. Tämä johtui ehkä kustannuksiltaan edullisen tilakäyntipalvelun osuuden painottamisesta projektin toiminnassa ja yhden toimihenkilön työajan hupenemisesta siihen. Retkiä ja tapahtumia olisi pitänyt järjestää enemmän.

Projektin kohderyhmäksi on valittu juuri kaikista passiivisimmat metsänomistajat, joihin lukeutuu vaikeita ryhmiä kuten riitaiset perikunnat. Näiden metsänomistajien lähteminen liikkeelle neuvonnan seurauksena on usein hidasta ja tapahtuu viiveellä. Tämä vaikeuttaa projektin tulosten arviointia. Monet projektille asetetuista määrällisistä ennakkotavoitteista eivät täytyneet vielä projektin keston aikana koska osa suositelluista töistä tulee vasta myöhemmin toteutukseen. Varsinkin taimikonhoitomäärät jäivät pahasti tavoiteltua alemmaksi, tosin nukkuvien metsänomistajien tilat harvoin ovatkaan taimikkovaltaisia johtuen vähistä toimenpiteistä menneisyydessä. Toisaalta passiivista metsänomistajaa on vaikeaa saada liikkeelle tarjoamalla välittömiä kuluja aiheuttavia toimintamalleja, hoitotyöt olisi saatava kustantamaan `itse itsensä` puukauppatulon avulla, eli kyytipojaksi pitäisi mieluiten löytää harvennusta. Tilakäyntien seurauksena alkaneiden metsätaloudellisten toimenpiteiden vieminen eteenpäin yhdessä metsänomistajan kanssa eli ns. `jälkihoito` on osaltaan rajoittanut toteutuneiden tilakäyntien määrää.

Puukaupallisissa harvennuksissa toteutumisajankohtaan vaikuttaa puun hintatilanne ja verotukselliset asiat. Projekti ajoittui vaikeasti verotuksen siirtymäkauden loppuun, jolloin myyntiverolliset rajoittivat puun myyntiä huonon kuidun hinnan vuoksi ja

hoitotyöt pyrittiin jättämään myyntiveron aikaan verovähennysetujen toivossa. Usein projektineuvoja kyllä suosittelikin hakuiden lykkäämistä. Mäntytukin hinnan aallonpohja osui myös projektin loppuvaiheeseen ja esti joidenkin hakuiden toteutumisen.

Projektirahoitusta ei saanut käyttää normaaliin puukaupalliseen paperityöhön ja mittauksiin, joten hakuiden ja hoitotöiden toteutus siirtyi aluevastaavalle toimihenkilölle. Hän ei usein tuntenut tapausta ja muistakin työkiireistä johtuen töitten toteutuminen viivästyi enemmän kuin jos projektihenkilö olisi saanut hoitaa itse työn viemisen eteenpäin.

Viestittämistä esim metsäviesti-lehden kautta vaikeuttaa se, että monet passiiviset metsänomistajat eivät ole kiinnostuneita metsäalan lehdistä, eikä heitä sitä kautta tavoiteta. Itse kirjoitettujen juttujen julkaisemista paikallislehtien ostetulla mainostilalla olisi ehkä voinut tehdä enemmän.

Paljon projektihenkilön aikaa kului erilaisten raporttien ja kustannuksiin ym. liittyvien laskelmien laatimiseen. Aika oli poissa maastotyöstä ja markkinoinnista joten määrällisten tulosten saavuttaminen projektille määritellyssä ajassa vaikeutui.

6. RAHOITUS

Hankepäätöksessä hyväksytyistä varoista käytettiin projektin kestoaikana noin puolet. Varojen käyttö kululajeittain ja maksatuskausittain ilmenee seuraavasta kustannusraportista.

Kustannusten toteutuminen kululajeittain ja maksatuskausittain

	Päätös 1.10.2005- 28.2.2006	10.1.- 31.6.2005	1.7.- 31.12.2005	1.1.- 28.2.2006	yhteensä	%
Palkat						
sivukuluineen	53200	12719,97	14944,33	5412,30	33076,60	62,2
Ostopalvelut	2000	250	1027,1	0	1277,10	63,9
Matkakulut	9000	1532	1995,97	408,80	3936,77	43,7
Vuokrat	2140	0	0	0	0	0
Toimistokulut	3350	579,08	415,81	131,15	1126,04	33,6
Muut kustannukset	5000	1553,6	2811,14	69,03	4433,77	88,7
Yhteensä:	74690	16634,65	22650,06	6021,28	43850,28	58,7

Rahoittajien osuudet toteutuneista kustannuksista projektin lopussa:

TE-keskuksen osuus 72%

Laskutettu aiemmin	27236,88
Laskutetaan nyt	4335,32

Kuntaosuus 18%

Laskutettu aiemmin		7080,51
Laskutetaan nyt	kuntaosuus yht. (100%)	1083,83
Vihanti	24,3%	263,37
Pyhäjoki	27,6%	299,14
Oulainen	35,1%	380,42
Merijärvi	13,0%	140,90

Yksityisen rahoituksen osuus (Mhy) 10%

Laskutettu aiemmin	3928,48
Laskutetaan nyt	602,13

6021,28

8. LOPPUPÄÄTELMÄT

`Nukkuvat metsänomistat` täyttävät muita useammin seuraavia tunnusmerkkejä:

- Pieni tilakoko
- Tila ei sijaitse asuinpaikkakunnalla
- Jaettu omistus
- hoitamattomuuden vuoksi tilalla vaadittavien hakkuiden kannattavuus huono
- Nykyinen omistaja ei ole perillä metsäasioista (lesket, perijät)
- Ei haluta hoitotöiden muodossa sijoittaa metsänkasvuun rahaa
- Ei tarvita hakkuutuloja
- EI TIEDETÄ KUINKA LÄHTEÄ LIIKKEELLE

Kohderyhmä saatiin hyvin kiinni asiakaskirjeellä, mutta se yksin ei valtaosassa tapauksia riittänyt aiheuttamaan yhteydenottoa projektineuvojaan. Puhelinsoitto asiakkaalle kirjeen ja tilakarttojen lähettämisen jälkeen osoittautui hyväksi keinoksi, koska asia oli jo ennen puhelua ehtinyt sisäistyä ja asiakkaalla oli nyt käytössään kartta kyseessä olevasta metsätilasta keskustelun tueksi. Se että tilakäynti oli maksuton eikä johtanut sitoumuksiin, sai asiakkaan usein innostumaan asiasta.

Asiakkaalle ei saa tulla kuvaa, että hänen metsänkäyttöään moititaan tai että häntä ollaan pakottamassa johonkin vastoin tahtoaan. Häneltä on pyrittävä varovasti

saamaan selville hänen omat päämääränsä metsäomaisuuden suhteen. Hänen pitää antaa rauhassa herätä huomaamaan metsätaloustoimenpiteiden taloudelliset edut, metsän muita arvoja vähättelemättä (metsänomistaja on kuningas omassa metsässään). Suurin yksittäinen syy metsän hoitamattomaan tilaan on tiedon puute tarvittavista toimenpiteistä ja niiden taloudellisista vaikutuksista.

Tilakäynnin onnistumisen ja ajankäytön kannalta on tärkeää, että käytössä olisi kuviokartta. Tällöin voi vain käydä kullakin kuviolla tarvitsematta koluta joka kohtaa tilalla. Piirretään tarvittaessa toimistolla ilmakuvan päälle.

Toimenpidesuosituksien on tehokkainta pyrkiä tekemään niin että tulot ylittävät kustannukset, muuten asiakas menettää helposti kiinnostuksen niihin. Taimikonhoito esim. kustannetaan harvennuskuvion hakkuutulolla ym. Hoitotyöt on saatava näyttämään asiakkaasta sijoitukselta jonka tuotto on moninkertainen. Hyvin tehtyjä tai kunnossa olevia asioita kannattaa metsässä kehua. Metsänomistajan saamiseksi liikkeelle on usein esitettävä kauhuskenaario hoitamattomuuden seurauksista ja tuottojen menettämisestä.

Jos metsänomistaja ei lähde mukaan metsään, niin kannattaa ottaa pahimmista hoitorästeistä kuvia ja lähettää ne kirjallisen toimenpide-esityksen liitteenä. Omin silmin näkeminen konkretisoi asian ja tuo sen lähelle metsänomistajaa.

Töiden käytännön teettämiseen liittyvien valtakirjojen saaminen metsänomistajalta edellyttää että hänen ja metsäneuvojan välille saadaan muodostumaan molemminpuolinen luottamus. Metsänomistaja haluaa myös tietää asioiden edistymisestä metsässään tasaisin välein, muuten hän voi alkaa tuntea itsensä ulkopuoliseksi. Hankkeiden toteutus on tehtävä metsänomistajan kannalta mahdollisimman helpoksi. Pelisääntöjen on oltava mahdollisimman yksinkertaiset ja selkeät koska vaikeiden järjestelyiden pelko on usein juuri aiemmin estänyt toimiin ryhtymisen.

Projektin kesto aika ei riitä siihen, että neuvonnan tulokset ehtisivät kunnolla näkyä. Neuvonnan piirissä olleista tiloista on kuitenkin jo moni lähtenyt toteuttamaan metsänhoidollisia töitä. Tarve projektissa toteutetulle neuvontatoiminnalle on selkeästi olemassa. Vain osa Metsänhoitoyhdistys Pyhäjokilaakson nukkuvista metsänomistajista on ehditty käymään läpi annetun ajan puitteissa. Valitsemalla kohderyhmäksi jatkossa myös alle 20 ha:n kokoiset tilat, voitaisiin neuvonta ulottaa todella kartoittamattomiin asiakaskenttiin, koska monet pienet tilat eivät ole edes mhy:n jäseniä ja siksi suurelta osin tiedotuksen ulottumattomissa. Myöskään puutavarafirmat ym. eivät helposti lähesty pinta-alallisesti pieniä tiloja koska ne pyrkivät suuriin leimikkokokoihin. Tiedon puute on usein johtanut näillä tiloilla passivoitumiseen. Esimerkiksi keräämällä hankkeissa monia pieniä tiloja yhteen myytävien puumäärien ja käsiteltävien pinta-alojen maksimoimiseksi, saataisiin kohtuullistettua kustannuksia ja parannettua hoitotöiden kannattavuutta.

metsänomistajien kannalta. Pienillä metsätiloilla lepäävät puuvarat ja mahdollisuudet ovat kunnallisessa mittakaavassa merkittäviä ja vaatisivat systemaattista hoitoa. Nukkuvien osalta on siis olemassa suuri työntarve edelleenkin.